

SEPLP apsveic Saeimas vēsturisko lēmumu par apvienota sabiedriskā medija izveidi

Publicēts: 18.01.2024.

Vienots sabiedriskais medijs

Saeima galīgajā lasījumā pieņem lēmumu par apvienota sabiedriskā medija izveidošanu 2025. gadā reorganizācijas rezultātā VSIA "Latvijas Radio" un VSIA "Latvijas Televīzija" sapludinot jaunā uzņēmumā VSIA "Latvijas Sabiedriskais medijs"

Sabiedrisko elektronisko
plašsaziņas līdzekļu
padome

Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome (turpmāk – Padome) pauž gandarījumu par Saeimas 2024. gada 18. janvāra lēmumu, galīgajā lasījumā pieņemot grozījumus Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu un to pārvaldības likumā (turpmāk – SEPLPL), kas nepieciešami apvienota sabiedriskā medija izveidošanai 2025. gadā.

Padome pilnībā apzinās savu īpašo atbildību par apvienošanas procesa īstenošanu, reorganizācijas rezultātā VSIA "Latvijas Radio" un VSIA "Latvijas Televīzija" sapludinot jaunā uzņēmumā VSIA "Latvijas Sabiedriskais medijs", kas sāks darbu 2025. gada janvārī.

Pildot SEPLPL doto uzdevumu par koncepcijas par apvienota sabiedriskā elektroniskā plašsaziņas līdzekļa izveidošanu un darbību (turpmāk – koncepcija) izstrādi, Padome jau 2022. gada februārī jeb sešus mēnešus pēc darbības sākšanas iesniedza dokumentu Saeimai. Turpmākos divus gadus turpinājās darbs sadarbībā ar Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisiju un citām institūcijām, lai īstenotu koncepciju.

Padome uzsver, ka kopš koncepcijas izstrādes brīža tā uzskatīja par nepieciešamu jau no apvienošanas procesa sākotnējās stadijas darbā iesaistīt sabiedrisko mediju darbiniekus, jo Padome apzinās mediju uzņēmumu specifiku, kurā žurnālisti un citi radošie darbinieki ir uzņēmuma galvenā un lielākā vērtība, kā arī sava veida pieredzes un ekspertīzes krātuve. Koncepcijas izstrāde notika Padomes vadītās trijās darba grupās ar sabiedrisko mediju darbinieku iesaisti.

Strādājot pie koncepcijas detalizācijas 2023. gada pavasarī, atkārtoti tika izveidots triju darba grupu – Pārvaldības jautājumi, Sabiedriskais pasūtījums, Finanšu vadība – formāts, kas apvienoti pērn strādāja pie detalizācijas dokumenta.

Gatavojoties SEPLPL grozījumu pieņemšanai, 2024. gada janvāra sākumā darba grupas atsāka regulāru darbu, ko paredzēts turpināt visu gadu līdz apvienošanas brīdim. 8., 9. un 11. janvārī notika attiecīgi Pārvaldības jautājumu, Sabiedriskā pasūtījuma un Finanšu vadības darba grupu sēdes, kurās tās dalībnieki tika iepazīstināti ar katras grupas darbu plānu un laika grafiku 2024. gadā. Visu grupu dalībnieki tika iepazīstināti arī ar pašreizējo situācijas novērtējumu, finansējuma jautājumiem un stratēģisko mērķu izstrādes procesu apvienotajam sabiedriskajam medijam 2025. gadam. Nākamās darba grupu sēdes plānotas februāra sākumā.

Koncepcijas īstenošanas gaitā pēdējo divu gadu laikā Padome ir vairākas reizes tikusies ar Latvijas Radio un Latvijas Televīzijas darbiniekiem, lai informētu par apvienošanas procesa gaitu. Kopš 2023. gada decembra Padome ar abu uzņēmumu valžu starpniecību reizi mēnesī nosūta vēstuli visiem sabiedrisko mediju darbiniekiem ar informāciju par šī procesa gaitu. Padome arī turpmāk šī procesa gaitā turpinās tikties un skaidrot sabiedrisko mediju darbiniekiem apvienošanas procesa gaitu un gaidāmās pārmaiņas.

Finansējuma pieaugums

Padome norāda, ka 2023. gada 9. decembrī Saeima pieņēma likumu "Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam", kurā sabiedriskajiem medijiem paredzēts vēsturiski lielākais budžeta pieaugums nākamo trīs gadu laikā, kā arī finansējums saistībā ar apvienošanas procesu.

Tādējādi kopējais sabiedriskajiem medijiem pieejamais finansējums 2024. gadā ir 47,64 miljoni *euro* jeb 0,10% no prognozētā IKP, 2025. gadā - 70,27 miljoni *euro* (0,14% no IKP), 2026. gadā 61,65 miljoni *euro* (0,12% no IKP).

Papildu līdzekļus paredzēts izmantot ar sabiedriskā pasūtījuma izpildi saistīto izmaksu kāpuma kompensācijai, sabiedrisko mediju darbinieku atalgojuma tuvināšanai tirgus mediānai un darbinieku apmācībai, sabiedriskā pasūtījuma satura attīstības prioritāšu īstenošanai un kvalitātes pilnveidošanai, tehnoloģiju un infrastruktūras pamatdarbības nodrošināšanai un atjaunošanai.

Šajos līdzekļos ietilpst arī resursi reformas īstenošanai, lai izveidotu apvienoto sabiedrisko mediju, 74. resorā rezervētas summas – 2025. gadā 8 521 544 *euro*, 2026. gadā 6 879 144 *euro*. Par šo līdzekļu sadalījumu un izmantošanu Padome vēl lems, balstoties uz Latvijas Radio un Latvijas Televīzija attīstības plāniem un konsultējoties ar sabiedriskajiem elektroniskajiem plašsaziņas līdzekļiem, tajā skaitā vadoties no priekšlikumiem apvienošanas procesa darba grupās.

Mērķu izpilde

Padome jau iepriekš ir uzsvērusi, ka ir jāturpina diskusija par jauna sabiedrisko mediju finansēšanas modeļa ieviešanu un tuvināšanos Eiropas vidējam līmenim, kas ir 0,16% no IKP. Tiks turpinātas sarunas ar atbildīgajiem lēmumu pieņēmējiem par tālāku sabiedrisko mediju budžeta pieaugumu laika periodā, sākot no 2027. gada.

Padomes sadarbībā ar sabiedriskajiem medijiem izstrādātajā Koncepcijā par apvienota sabiedriskā elektroniskā plašsaziņas līdzekļa izveidošanu un darbību jau 2022. gada sākumā tika definēts stratēģiskais mērķis – "sabiedrisko mediju digitālā attīstība un satura izplatība digitālajā vidē, ar demokrātiskai sabiedrībai svarīgu un daudzveidīgu saturu sasniedzot lietotājus platformās un vidē, kur tie arvien vairāk uzturas un meklē informāciju digitālās transformācijas procesu iespaidā". Koncepcijā arī uzsvērts, ka, ja sabiedriskie mediji zaudē esošo auditoriju, tai pārceļoties uz citām satura izplatīšanas platformām digitālajā vidē, kā arī netiek pietiekami sasniegta bērnu, pusaudžu un jauniešu auditorija, tas rada ilgtermiņa riskus valsts demokrātiskajai iekārtai, informatīvajai telpai un nacionālās kultūras un identitātes kopšanai un saglabāšanai.

Koncepcijā definēti arī trīs vidēja termiņa mērķi – izcilas kvalitātes saturs, atbilstošs finansējums, modernas tehnoloģijas un infrastruktūra. Izcilas kvalitātes satura mērķis izriet no SEPLPL, kas uzliek pienākumu programmas un pakalpojumus veidot atbilstoši augstām ētikas un kvalitātes prasībām, nodrošinot žurnālistikas izcilību un ievērojot visaugstākos starptautiskos profesijas un kvalitātes standartus.

Vadoties no SEPLPL pārejas noteikumiem, tika arī definēts, ka finansējumam jāsasniedz vismaz 0,16% no IKP jeb Eiropas vidējo līmeni, kas ļaus atbilstoši novērtēt kvalitatīvi padarītu darbu. Savukārt modernas tehnoloģijas un infrastruktūra ir vitāli svarīgas kvalitatīva satura sagatavošanai un efektīvai valsts līdzekļu izmantošanai.

Padome definēja, ka šāda finansējuma apjoma nodrošināšana ir izšķiroši svarīga, lai vienotais sabiedriskais medijs spētu pienācīgi pildīt savas funkcijas un sasniegt apvienošanas koncepcijā aprakstītos mērķus. "Bez papildu finansējuma piešķiršanas mediju ikdienas darba nodrošināšanai Latvijas Radio un Latvijas Televīzijas apvienošana, visticamāk, nedos būtiskus ieguvumus, jo nenotiks nepieciešamās investīcijas satura veidošanā un mediju infrastruktūrā," teikts koncepcijā.

Turpinoties šīs koncepcijas un ar to ciešā kopsakarā skatāmās koncepcijas par finansēšanas modeļa maiņu īstenošanai, jau 2023. gada pavasarī pēc Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas uzdevuma izveidotās un padomes vadītās darba grupas vienota Latvijas sabiedriskā medija finansēšanas modeļa maiņas izstrādei ziņojumā un apvienošanas koncepcijas aktualizācijas dokumentā padome definēja turpmākos soļus, ja politisku atbalstu negūst neviens no ziņojumā aprakstītajiem modeļa variantiem.

Ņemot vērā, ka vislielāko atbalstu darba grupā guva priekšlikums piesaistīt sabiedrisko mediju budžetu noteiktam procentam no IKP, padome aicināja Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisiju atbalstīt šāda modeļa tālāku virzību un turpināt diskusiju par praktiskajiem soļiem šāda modeļa ieviešanā.

Vienlaikus ziņojumā bija arī teikts, ka «ja lēmumu pieņemēji neatbalsta nevienu no ziņojumā aprakstītajiem variantiem, svarīgi ir turpināt sarunu par citām iespējām nodrošināt sabiedriskajiem medijiem neatkarīgu, prognozējamu un atbilstošu finansējumu un neatstāt šo jautājumu vispār bez jebkāda risinājuma. Tādā gadījumā nebūs iespējama nedz mediju apvienošana, kas koncentrētu resursus vienuviet un ilgtermiņā nodrošinātu to efektīvāku izlietojumu, nedz tāda attīstība, kas nodrošinātu sabiedrisko mediju darbību un attīstību atbilstoši digitālās transformācijas procesiem».

27. jūnijā Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisija konceptuāli atbalstīja lēmumu par sabiedrisko mediju finansēšanas modeļa principu maiņu un tālāko virzību likumdošanas procesā, tai skaitā uzdot Kultūras ministrijai kā par mediju nozari atbildīgajai ministrijai virzīt vajadzīgos tiesību aktu projektus apstiprināšanai Ministru kabinetā un Saeimā.

Komisija konceptuāli lēma par to, ka sabiedriskā medija finansējumam turpmākajos gados ir jāpieaug un ka sabiedriskā medija kopējā budžeta pieaugums ir jāpanāk, pieņemot Sabiedriskā elektroniskā plašsaziņas līdzekļa attīstības plānu trijiem gadiem ar pieaugošu finansējumu. Sabiedriskā medija kopējais finansējums nosakāms ne mazāks par 0,12 % no IKP piecu gadu periodā, bija teikts komisijas lēmumā.

12. septembrī Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisija nolēma, ka sabiedriskā medija kopējā budžeta pieaugums ir jāpanāk, pieņemot sabiedriskā elektroniskā plašsaziņas līdzekļa attīstības plānu trijiem gadiem ar pieaugošu finansējumu. Sabiedriskā medija kopējais finansējums nosakāms ne mazāks par 0,12 % no IKP. Komisija akcentēja, ka sabiedrisko mediju apvienošana veicama līdz ar skaidru sabiedrisko mediju attīstības plānu un vidēja termiņa budžeta plānu.

Komisijas sēdē tika rosināts likumprojektā "Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam" ierakstīt Sabiedrisko mediju Attīstības plānā trim turpmākajiem gadiem paredzētās absolūtās summas. Attiecīgi 2024. gadā 55 193 601 *euro* (0,12%), 2025. gadā 63 235 564 *euro* (0,13%) un 2026. gadā 72 037 370 *euro* (0,14%). Tādējādi Komisija aicināja Finanšu ministriju un Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisiju, apspriežot un sagatavojot 2024. gada valsts budžetu un vidēja termiņa valsts budžetu, izvērtējot valsts finansiālās iespējas, atbalstīt iepriekšminēto absolūto summu iekļaušanu valsts budžeta likumos.

15. septembrī apstiprinātās Evikas Siliņas valdības deklarācijas I daļā "Droša Latvija" 6. punkts paredz – "paplašināsim mediju stratēģisko lomu drošības veicināšanā, tajā skaitā virzoties uz izvērtu un ekonomiski pamatotu sabiedrisko mediju apvienošanu", un 26. septembrī Ministru Kabinets, lemjot par informatīvā ziņojuma "Par priekšlikumiem valsts budžeta prioritārajiem pasākumiem 2024. gadam un budžeta ietvaram 2024.–2026. gadam" apstiprināšanu, ir atbalstījis prioritāro pasākumu "Sabiedriskā pasūtījuma nodrošināšana un attīstība sabiedriskajos medijos" un rezervējis līdzekļus 74. resorā "Gadskārtējā valsts budžeta izpildes procesā pārdalāmais finansējums".

Pēc šī lēmuma Padome aicināja turpināt darbu pie vienota sabiedriskā medija izveides, lai tas sāktu strādāt 2025. gada janvārī, un uzskatīja, ka virzība uz šī mērķa sasniegšanu ir jāturpina pēc tam, kad Ministru kabinets ir atbalstījis būtisku finansējuma pieaugumu sabiedrisko mediju darbībai nākamajos trīs gados.

Ar koncepciju par apvienota sabiedriskā elektroniskā plašsaziņas līdzekļa izveidošanu un darbību, kā arī tās aktualizāciju un īstenošanas laika grafiku varat iepazīties Padomes mājaslapā [šeit](#).

<https://www.seplp.lv/lv/jaunums/seplp-apsveic-saeimas-vesturisko-lemumu-par-apvienota-sabiedriski-medija-izveidi>